

ПЕРША
ЧИТАНКА

Перша читанка

(БУКВАР)

для народних шкіл.

Уложили :

Антін Крушельницький,

Омелян Попович,

Богдан Ленкий.

З образками Олени Кульчицької.

Видане „Української Культурної Ради.“

У ВІДНІ 1918.

Книжка дозволена до ужитку в народних школах розпорядком ц. к. Міністерства Просвіти з дня 29. листопада 1915. ч. 35.632.

o. / / / l l l i

oo *i*, *i* *i* *i* *i*

i

o / i i u, u, u

oo i u, u, i, u

† i, u

o ? l l l l l

oo i u l u l i

† i u l

◦ / 0 ˘ 0 0 0 0 0

◦◦ i u e o e o

† u i e o u o

†† i u e o

o / o i, a, a, a, a,

oo o a i u e a,

† a i u e o a,

†† i u e o a,

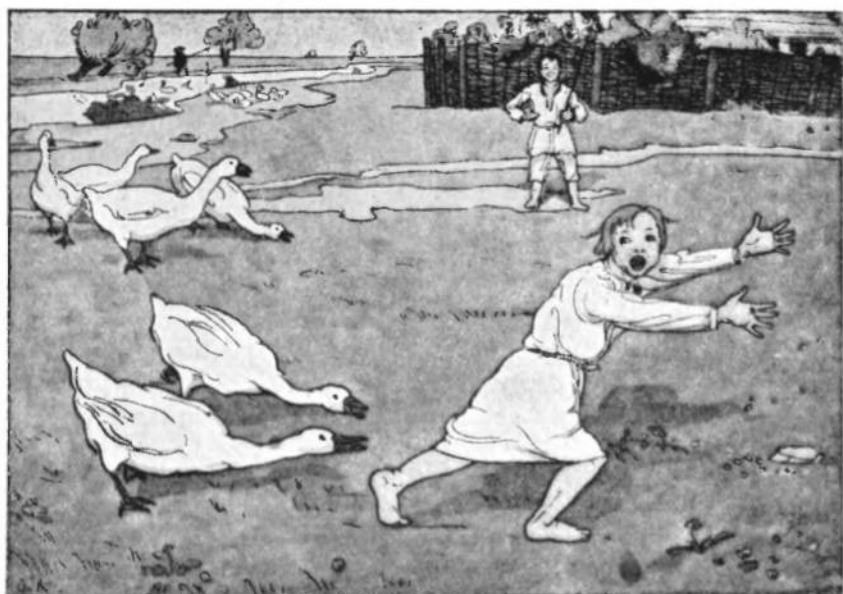

◦ *и, ъ, ъ, ъ, ъ*

∞ *аъ, уъ, оъ, оъ*

† *аъ, еъ, оъ, ъъ*

і, и, е, о, а, ъ

о с а, о с а,

о с, с, с, и с, м с,

о с, а с, е с, с и, с о,

о с а, о с и, о с о! с и и,

и, е, о, а, м, и, с,

С,
О СА,

і, и, е, о, а,
й,
ій, ий, ей, ой, ай,

С,
Й, С,

ас, ес, іс, ис, ос,
са, се, сі, си, со.
се, сей, оса. осі.
осо. оси. ссс, ой!

ш,

• ш, с, ш, ш, ш,

•• шш, еш, ош, шш, иш,

+ ош, аш, еш, иш, аш, иш,

++ ше, ші, ша, шо, ши,

+++ шшй! оша, ошу.

Ш.

ш, аш, ош, еш, іш,
с, ас, ш, иш, ай,
ші, ши, ше, шо, ша,
ої се оśа! ай-ай!

і, и, е, о, а,
й, с, ш.

Л М С, М С,

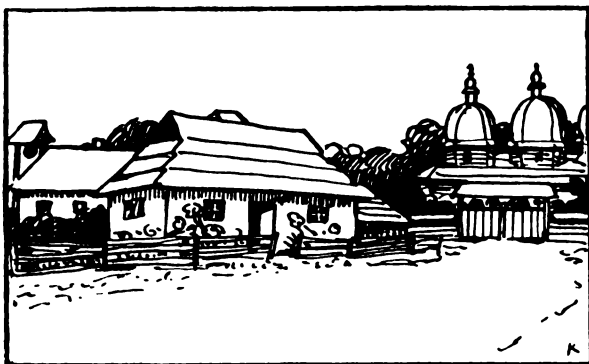
о *Л, Л, Л, ЛО, М,*

+ *мхи, лоша, сло,*

□ *сло, сфа, шфо,*

△ *сои сло,*

▴ *лиии шфо!*

СЕЛО

с е л о

се ло

лі́ си, се ло́, ші́ ло, лис,
са́ ло, сі́ ла, ло ша́, лі́й,

с, С, л, Л,

Со лі́ са́ ло. Ли́ ші́
ши́ ло. Се́ лис а се
ло ша́. Ли́ ші́ ло ша́!

май, май,

° М.М, М, М, ММ

°° ма/на, ми/ка, май, ли/м,

† со/ло/на, ми/шай/но!

‡ ла/кий, ма/на ло/ми/ца,

Δ ми/шый май, ма/на ме/ре

СОМ

с о м

ма́ ма, мѝ са, май,
миш, со ло́ ма, сом,
мѝ ло, лі́м.

ш. Ш. м. М.

Ми мѝ ли. Шѝ лом шш ли.
Ма́ ло мо́ ло. Ми ма́ ли ло ша́.
Ми ша́ї і со лі́. Ме лі́ сам.

ніс, ніс

° т-і, н, н, нн, но,

°° со/ни, но/ми, ніс,

† ми/н, со/м, ле/н, си/н,

†† на/ша ма/ма, си/ний ле/н,

Δ мій ніс ма/лий

▢ несе/но ма/му/ни.

ЛЕН

л е н

сá ни, син, лан, сон,
сос нá, сós ни, сос нí на,
лин, ма лí на, о слíн, лен.

о, О, н, Н,

Не сí нас на сá ни. Нá ше се лó
ма лé. Не сé мо нá шí нó шí.
О лé на шí ла. Ми но сí ли.
О лé ни нíс ма лíй.

п е с , п е с ,
 т т , п , п , о т , а т , м т ,
 п и л а , л и л а , п о л е ,
 л а л а , п о л а , с а л а ,
 о н и п и л и л и п и л а л и ,
 о ж е л п а с е н а п о л и ,
 м и п о л о л и л и с а л и .

ПЕС

п е с

пи ла́, по лі́н, лі́ па, па́ ша,
пас мо́, по ла́, лі́ пи на, пес,
пі́л, ла́ на, по ло ні́ на.

і, І, п, П,

Пи лі́ш пас. О ле́ на па́ сла.
Ма́ ма пі́ сла ла сі́ на на по́ ле.
Пи лі́ ли пі́ ла ми.
І ла́ш па се́ о сла́ на по́ ли.

т и н тин

° тт, т, т, ст, ст,

°° тато, мати,

† се нам тин,

++ нам тато, наша
мати і тата пішли
на поле

МІСТО

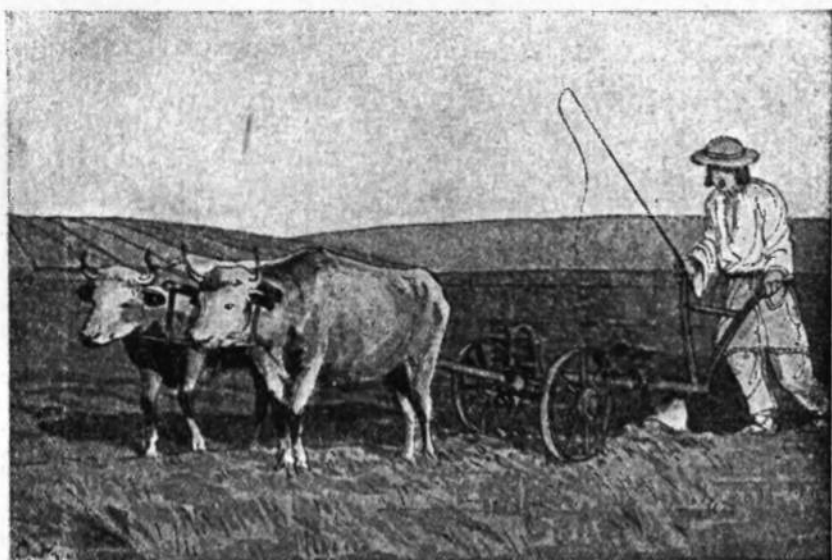
мі сто

місто

мó лот, та́ то, ма́ ти,
тé та, ла́ та, сї́ то,
мі́ сто, тин, плі́т, сло́ та́.

и, И, т, Т,

Та́ то мо́ ло ті́ ли. Ми ма́ ли мо́ ло́ ти.
Тé та Олé на ла́ та́ ла. Тин се плі́т. Пи-
лі́ пе, меш мо́ ло ті́ ти? Не ма́ сї́ ли. То
ме́ мо пи́ лі́ ти? І на се не ма́ сї́ ли! Се
наш тин, а там на́ ше по́ ле.

г е й гей!

° г, г, го, гона, га!

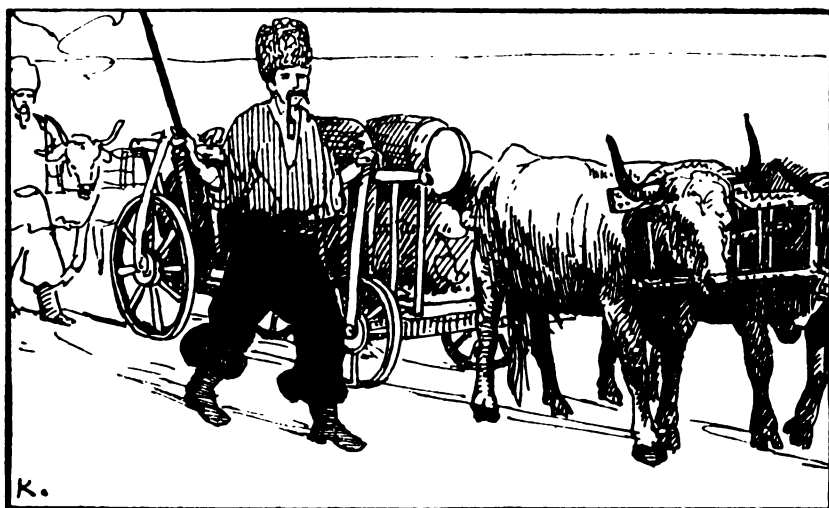
°° гей, гей, гон, гон, ггла!

°° гона, ггла, гнос,

+ гмін, гай, ггафний,

++ не гносни! не гноси!

Δ ми ггли гглами!

ГЕЙ!

гей

г. Г.

но га́, но́ ги, го́ лос,
 го́ мін, по ло ні на, гай.
 и гла́, глі́ на, мо гі́ ла, по лі́.
 ле мі́ш.

Гоц, гоц! Не се́ го́ мін по ло ні на ми.
 Син по мі́г ма́ мі са́ па ти.
 Го мо ні́ але не го ло сі́!
 Гей-га! Гі́ ла! Гоц, гоц! Гой-га!
 Го́-па гоц! Ге? Га?

х а т а х а т а,

° х, х, х, хх, хх, хх,

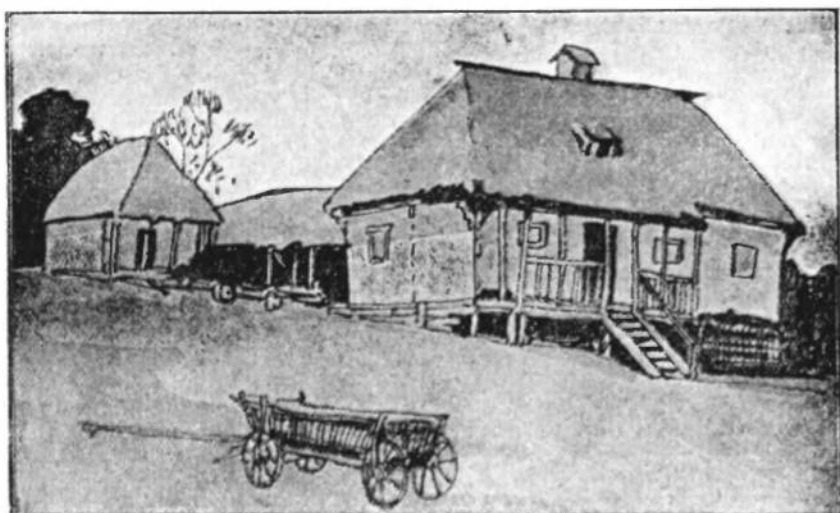
°° х о х а, х а т а, х о т а,

°° м о х х о х, м а т а м а х а т а

+ м и н е м а т и м а т а,

++ н а т а х а т а н а т а н а т а т а

+++ н е х о м о м і р с и н а л а н.

ХАТА

х а т а

х, Х,

ах! ех! ох! со ха, лі хо,
ха́ та, ха ті́ на, мох,
о хо́ та, хо́п та, міх, мі хи.

Ха́ та Хо́ мі і Хи́ ми. Хи́ ма не се́
мох. Не ма́ нам лі́ ха.

Хто по не се́ міхи на лан?

Ми са́ мі по не се́ мо се́й міх на но́ шах.
Не си́ ти О ста́ не і ти О па на́ се! Ах
не ма́ си́ ли. А га́!

С О Н Т И С О Н Т И,

° С, С, С, А, А, О, А,

† А-А-А! Сонта, Синс,

▷ мамашица, саган,

▢ они сагани: А-А-А

а потім гофцими: ой-ой-ой!

* Ч, Х, Г

МАГНЕС

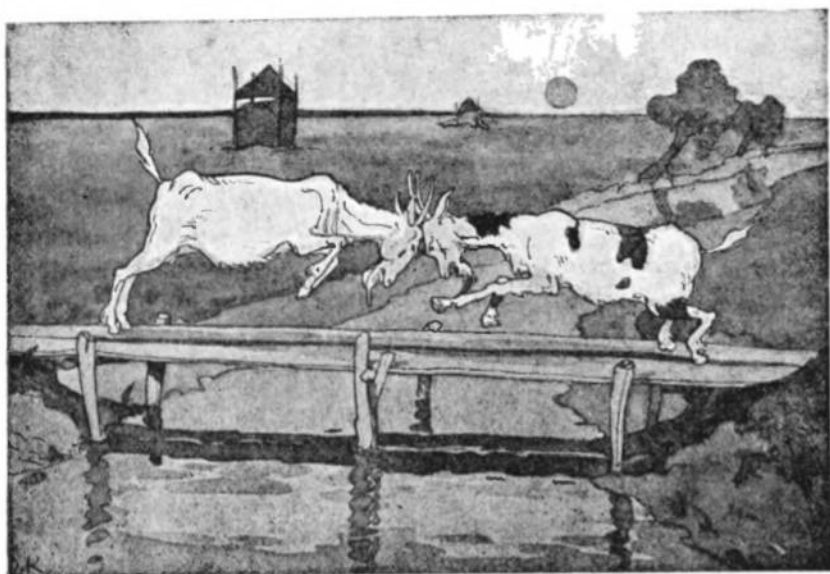
м а г н е с

магнес

г, Г,

Ге-Ге-Ге! ГОН та, са ГАН,
ГОН ТИ на, ма ма ЛИ ГА,
ГПС, ГНІТ, МАГНЕС.

ГОН ТИ ли ха ТИ ГОН та ми.
ГЕ ГА ли: ге-ге-ге, а по ТІМ
го ло СІ ли: ой-ой-ой, ой-ой!
Не мІ гай! НА ша ма ма ЛИ ГА не
ма ЛА, але і са ГАН не ма ЛІЙ.

цапи цати,

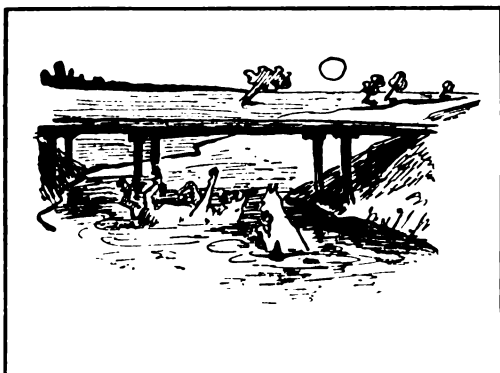
о ц, ц, це, ца, цо,

† цати, лице, таця,

Δ црла, ланци, сонце,

▢ цуфари цуфарици,

h мийте лице милом'

ЦАПИ

ц а п и

ц, Ц,

ца пі,	ли це́,	ці́ ган,
лан ці́,	со́н це́,	о́ цет,
це́г ла́,	па се́м це́,	та́ ца́.

На по лі ци ми са. Це́ гла це́г ла́ ста.

Ми́ ли ли це́ ми́ лом.

Но си́ ли це́ гли.

Мий те́ ли це́ і но́ ги!

Ци га́ ни ци га́ ни ли.

Ца пі́в па́ сли на по́ ли.

ч а ш а ч а ш а

ч, ч, ч, оч, шч, ач,

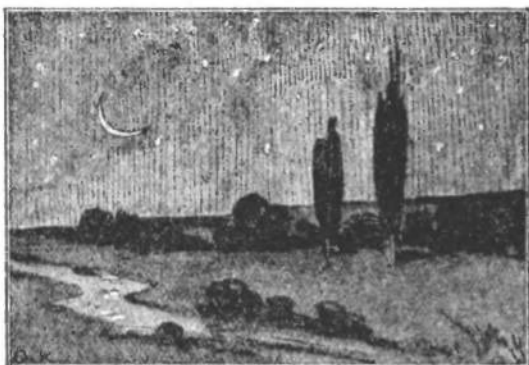
о чаша, очи, чело,

о станча, четири,

н тепло на печи

оо читаймо голосно

і пиши́м чисто

НІЧ

н і ч

ч, Ч,

ча́ ша, о́ чи, о нап ча́,
чо́ ло, че́ ній ги, ні́ч, чі́п,
сич, ні́ч, меч, си́ ла́ч,
ма́ чо ха, ча́с, пле́ че́.

чі́ сти ти, че́ са́ ти, мі́ ти,
чі́ ха ти, чі́м ха́ ти. ма́ ча́ ти.

Чи́о ло́ і о́чи на ли́ ці. И́ пей на по́ ли
і на па́ нні. Чи́ по ха́ тах те́ пло́?
То́ ни мо по́ не́ чах і те́ пло́ нам.
Чи́о го́ пла́ чеш? Пе́ ма́ о нап چی.
Чи́о ло́, ли́ це, ні́с, о́чи і пле́ чи.

ш ш ш л, ш ш л,

1. ш, ш, ош, аш, шо,

2. шна, шнал, шаца,

3. та то шешли шешли а ми
па па па ли,

• шшли се пташ,

•• не пиши!

ЩЕПА

ще па

щ е п а

щ, Щ,

щé па, щі́ ли на́, ще ті́ на,
па́ ща, мо́ щі́, щі́ гол, те́ ща,
мі́ ща нін, ха щі́, ми щі́ на,
се́ ли ще, щé ле пи.

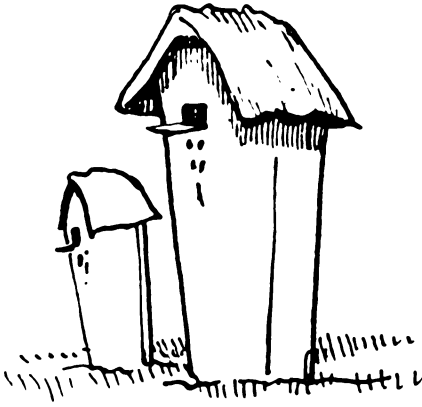
ще пі́ ти,	та щі́ ти,	щі́ па ти,
ні́ щі ти,	ще мі́ ти,	ща сті́ ти.

Щі́ гли се пта́ хи. Щі́ гол се ма-
ла́ пта́ ха. Ще пі́ ли та́ то ще́ пи?
Ще не ще пі́ ли. Що́ ти хо́ чеш
пи са́ ти?

Чи та́й го́ лос но́ і пи́ ші́ чі́ сто.
Не пи́ щі́!

/у, у, у, у, у!
 х, и, е, о, а, у, у,
 ухо, ухл, улий,
 шапуй шепу!
 луна лунала
 ми умили лице.

УЛИЙ

у лий

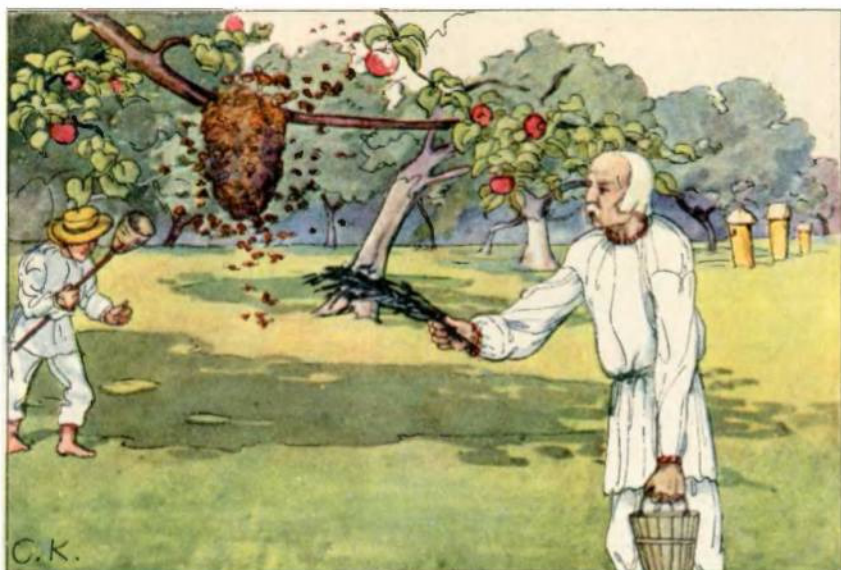
у л и й

у, У,

у хо, у лиї, у гол, гу си, лу на,
ту ча, шум, на мул, луг, му ха,
луш пи на, пу то, со пух, ло пух,
ту пїт, у ста, ум, чу ма, лан цух,
гу ща.

у чи ти, су ши ти, гу па ти, ту па ти,
су ну ти, сох ну ти, слуха ти, усі па ти,
у сту пи ти.

Лу на лу на ла. У лас не се сос ну. Ма-
ма умі ла Хо му. У па ла му ха у-
мі су. Ми ма ли ло ша. У ме не уха,
очи, ніс, у ста, чо ло, ли це пле че
і но ги.

р і й, р і й,

1. р, р, р, р, р, р,

2. рока, ріше, ртафа

3. на горі рфапи рфапі
пфапфапи

4. рніци нас гарно і нікто
пфкарти

РОГИ

ро ги

р о г и

р, Р,

сир, ра́ ма, ра́ на, ро са́, ра́ ло,
 го ра́, рі́ па, ру́ та, го ро́х, пе ро́,
 па пі́р, чор ні́ ло, ро́ ги, ро га́ч,
 го́р ло, чу́ пер, гар ма́ та, ре ше-
 ті́ на, о ре́л, ор лі́, ни рі́г, чир.

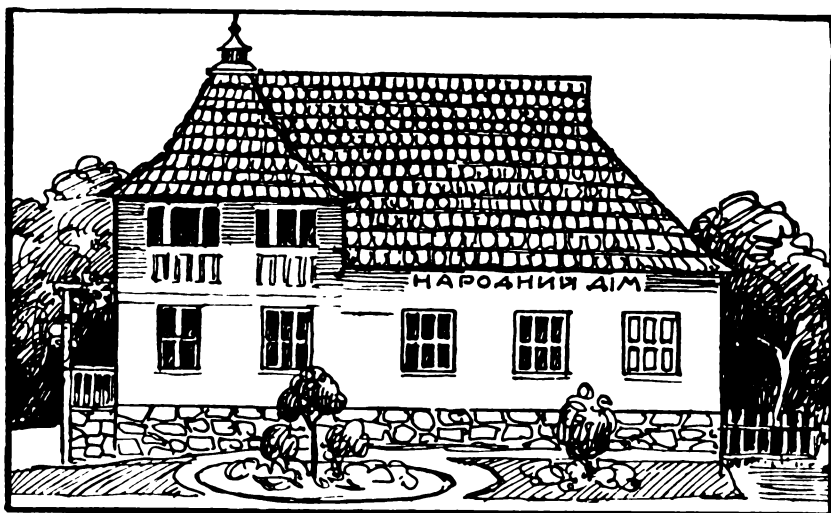
о ра́ ти, ро сті́, по ро́ ти, ра ні́ ти, со ро́ ми-
 ти, у ми ра́ ти, чор ні́ ти, по ри на́ ти, рі́ ти.

Ми о ра́ ли. Ми о ра́ ли ра́ лом. Со́с на́
 ро сла́. Со́с ни ро сли́. Ма рі́ на со лі́ ла
 сир. Пі́ шу пе ро́м на па пе́ рі. О ра́ч
 о́ ре по́ ле. Пі шлі́ на го ру́. Рі́ па ро сте́
 на по́ ли. Ро са́ на ца рі́ нах. Рій на
 гру́ ші. У чі́ ли нас га́р но і чі́ сто
 ни са́ ти. Три ма́й пле́ чи́ про́ сто.

дм.м, дм.м,

- 1 гој д, д, ад, уд, од,
- 2 дѣтиѣна іде до гороу,
- 3 гарѣна пороѣда,
- 4 не паде доц і неѣна роѣи,
- 5 наѣна череѣда іде раѣно
на поѣе.

ДІМ

дім

д, Д,

сад, го рód, на́ рід, дім, го́ лод, хо́ лод, ду-
га́, до ро́ га, ра́ да, че ре да́, дим, ди ма́р.
га́ ди на, пі́д, пі́д ло́ га, ро́ ди чи́, пе ре́д,
ді́м, до ми́, дим ди ми́, сад, са ді́, мі́д.
пі́д по́ ра, до ло то́.

са ді́ ти, ди ми́ ти, па́ да ти, го ро ді́ ти, ра́-
ди ти, ді ста́ ти, су ді́ ти, хо ді́ ти, го́й да-
ти, пі́д пи ра́ ти, уда́ ри ти, на па да́ ти.

Ди ти́ на і де́ до го ро́ ду. Ди ми́ над ха та́ ми.
Хо ді́ до до́ му. Наш на́ род ний ді́м га́р ний.
Дош па де́. Га́р на по го́ да. Че ре да́ не па се́, але
і де́ до до́ му.

Де ти си ді́ш? До ро́ га ма́ мо! До ро́ гий та́ ту!
До ро́ гі ро́ ди чи́!

Зима, зима,

1. З, з, з, зим, зо, зу, зараз,
2. настанє зима, потис мороз,
3. поле замерзє, дитина мерзє
із студєни, дай зараз рїчка,
4. надрїй тїч

ЗИМА

з и м а

з. З.

мо рóз, зи ма́, ло за́, зéрно, мо́туз,
ро́зум, зі́р, ма́га зін, зо́ло то, о́-
зе ро, пе ре ла́з, о зи ми на́, за га́-
та, за́мет, за́гар, за́горо да.

за мі сій ти, за да́ти, зе ле ні ти, зо ло ті ти,
ро зу мі ти, зо рі ти, мо рóзи ти, ме́рз ну ти,
за пи на́ти, за сій па ти, за мі та́ти, за рі за ти.

Зо́рі за зо́рі ли. Зе ле́ні са ді́ у на́ших
се́лах. Ма́ри на пе ре́на о́зе рі. За не сій
за́раз рі ще до ха́ти. Пе ре ла́зи мо че́-
рез пе ре ла́зи. О ле́на за по ро́ши ла о́-
чи. Хі́ма за сну́ла на пе чі́. Че ре да́ і де́
до за́горо ди. За не сли зе́рно до ма́га зін ну.

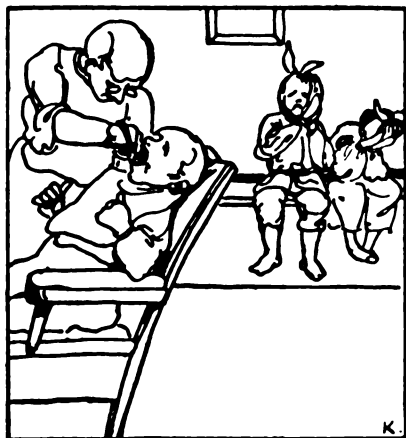
і, І; и, И; е, Е; о, О; а, А; у, У.

й, Й; с, С; ш, Ш; л, Л; м, М; н, Н;
п, П; т, Т; г, Г; ґ, Ѓ; ц, Ц; ч, Ч; щ, Щ.

р, Р; д, Д; з, З.

баран, баран,
го, го, го, іс, ес, ас, уо,
о, о, о, го, го, го, го,
дуби і берези, барани і
бородаті цари, на небі
бачимо сонце.

ЗУБИ

з у б и

б, Б,

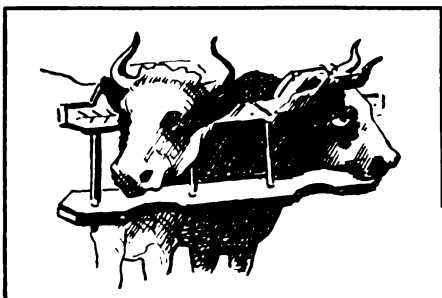
зуб, дуб, лоб, го луб, рі ба, ба ба,
 бе ре за, ду бі на, бу чі на, би-
 лі на, бе ріг, гу ба, ба ран, о бо-
 ра, бо ро да, гу би, зу би, не бо,
 бі да, бу ла ва, бо ро на, ро бо та,
 бо ло то, ші ба, бро ви.

бі лі ти, бо ро ні ти, ро бі ти, зу бе ла ти,
 гу бі ти, бу ді ти, бо роз ді ти, бі си ти,
 бра ти ру ба ти, го лу би ти.

Ба чи мо сон це на не бі. У ме не бі лі зу би.
 Мий ра но зу би. Бе ре зи і ду би ро слі за
 се лом. Бі ли мо ха ту. Ру ба чі ру ба ли
 бу чі ну. Дó бре ро бі — дó бре бу де.
 На ло ві ли бо га то рі би.

воли, воли,
в, в, воли, волюни,
ти чув? будешо сфати во-
лами, щещно свечеві дерева,
навікли чорні хмави,
де твій вуй?
чи не пішов на місто?
що ти там робив?

ВОЛИ

В О Л И

В, В,

ла ва, во лі, віз, со ва, ні ва,
по ло ва, во лос, ве ре та, ве ре-
те но, во ро на, ву си, ві ли,
го ло ва, по ло ві на, во ро та.

лев, пів ніч, рів, став.

во зі ти, він во зів; со в га ти, со в гав;
су ва ти, су вав; во ді ти, во дів; ве ре-
ща ти, ве ре щав; об ри ва ти, об ри вав; вес-
ну ва ти, вес ну вав; ве слу ва ти, ве слу вав.

Во лі в шó рах. Він за дав та то ви
ве ре ту. І ван пи сав о лів цем. Та рас
во зів тра ву. На ні ві ве ре ща ли гай-
во ро ни. У са дах по в но о во че вих
де ре в. Бо га то го во риш — ма ло зрò-
биш. Без во ла ха та го ла. Ві ро сла
в по ли би лі на. Ва си лі на бе ре
мід із во щі ни.

козак козак
 к, к, к, око, козак, низові
 козаки се наші давні військ-
 ови боронили наші kraj
 перед ворогами, козаки ве-
 ликі славні походи коза-
 ки.

КОБЗАР

коб зар
коб зар

к, К,

ко ро ва, мо ло ко, ка ша, по тік, пі сок,
у пук, око, ко мар, ко ма ха, клу бок, ка-
лі на, ко ло сок, о сі ка, курка, ко гут,
кач ка, ка чур, гу ска, гу сак, со кіл, со кі-
ра, ку па, кун ка, ку пі на, ко зак, ко зач-
ка, по кіс, кі лок, коб зар, коб за, бан ду ра.

ко сі ти, ку са ти, ку пу ва ти, ко ло ті ти, ка па-
ти, ки да ти, ко ло ти, мур ко та ти, ко ру ва ти.

Ко са рі ко сі ли зе ле ну о та ву. По тім су ші-
ли і ки да ли в о де нок. У зи мі та то го ду-
ва ли ко ро ви і ко ни ка. Ко ма рі ку са ли Ки-
рі ла. Ка лі на ро сте у сад ку. Ми ку пі ли со-
кі ру. Ко лі бу де мо ру ба ти дро ва? Ни зо ві
Ко за кі се на ше дав не вій ско. Во ні меш ка-
ли у сте пах. Ко зак не знав па на з віка. Ко-
за кі бо ро ні ли наш на рід пе ред во ро га ми.
Коб за рі сла ви ли від ва гу Ко за ків.

жа ба жаба

жс, жс, жс,

жс, жаба, жук, жовна,
жаківоронок, сорокейко, ширлик
і чиж-се маї птвички,
хто з вас бачив жовну?
хто чув інос жовни, кукавки
і сороки?

ЖОВНА

жов на

ж о в н а

ж, Ж,

лóж ка, жа́ ба, жо́р на, жа́й во-
ро нок, ко жу́х, кні́ж ка, ні́ж,
ме жа́, рі жо́к, хи жи́ на, о жи на,
пу́ жал но, жов на́, чиж, жа ло́.

жа лі́ ти, жа́ ти. жу ва́ ти, жа да́ ти.
жо ло́ би ти, жи ру ва́ ти, ві ло жи́ ти.
жу рі́ ти, жа лу ва́ ти, же ні́ ти.

На ме жи́ ро стé о́жи на. Ко́ж да ко за́
з рі́ж ка ми. Де твій жу па́н? Жа́ ли ви
уже жи́ то? Бу де́ мо жа́ ти в се́ ре ду.
Жа́ луй те, що не бу де́ те з на́ ми.
Жук се не ве лі́ ка ко ма́ ха. Чий го́-
лос кра́ щий? Жа́ би, чи́ жа, чи жов ні́?

срелон срелон

ср ср ср

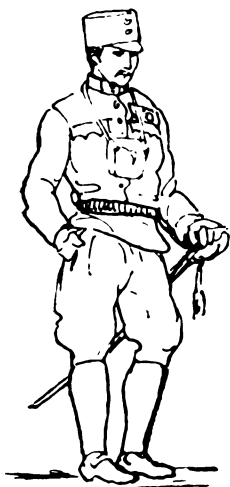
ср, ср, срі, срс, сра, сру,

срелон, срапа, шакра, куфрер,

насрта, срабичка, сруркало,

сраска, сріса, сроса се широкій

рів, сраптушок або затаска.

ОФІЦІР

о фі цир
о ф і ц и р

ф, Ф,

на́ фа, фе ло́н, фа́ на, фар-
ту́х, фа́р ба, фо́р ма, фі́рт ка,
фо́ са, о́ фі цир, на́ф та, каф-
та́н. тиф, а́ фи ни, фу́р ка ло.

фар бу ва́ ти, фу́ ка ти, фу́р ка ти.
фа су ва́ ти, фі́ ка ти, фі́р ка ти.

На́ ша фа́ на сі́ на і жо́в та. Сі́ по-
жо́в та фа́ на — се наш прапо́р. На
на́ шо му прапо́рі зо ло тій лев. Се
наш рі́д ний герб. Фе ло́ни дер жи мо́
в ша́ фах. Тиф се ве лі́ ка не ду́ га.

ть, горить!
 съ, ось, десь,
 ль, сіль, палъ,
 нь, огонь,
 ць, палець,
 дь, мідь, гадъ,
 зь, мазь, дузь,

ТЬ, го рить!

СЬ, вісь. у весь.

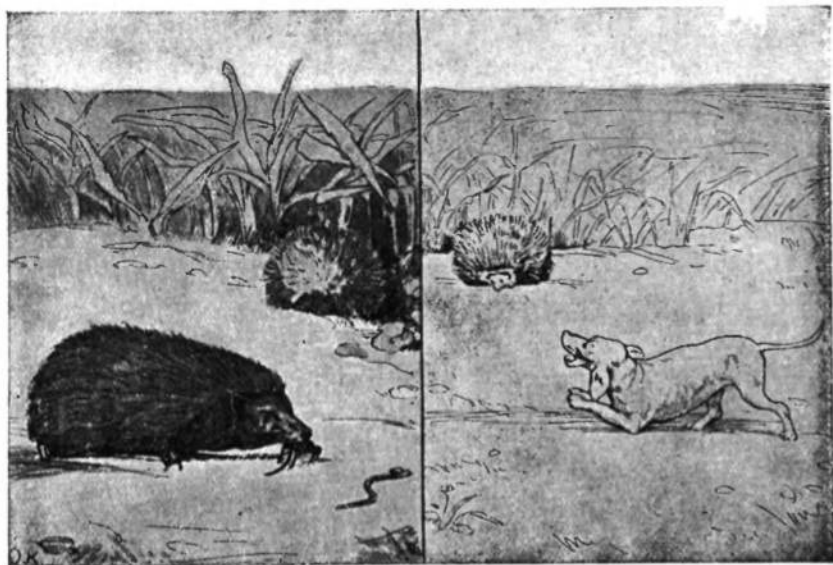
ЛЬ, ко валь, міль.

НЬ, о го нь. день,

ЦЬ, о се ле дець.

ДЬ, ладь віз.

ЗЬ, не лазь, дузь-дузь!

і ж а к,

сі, сікач,

лі, ліс, ліщина,

ні, кені, німий,

ті, тіло, тітка,

ці, купці,

ді, дідо, дірса,

зі, зівати,

Сї, сї чé мо,

Лї, лї то, лї са,

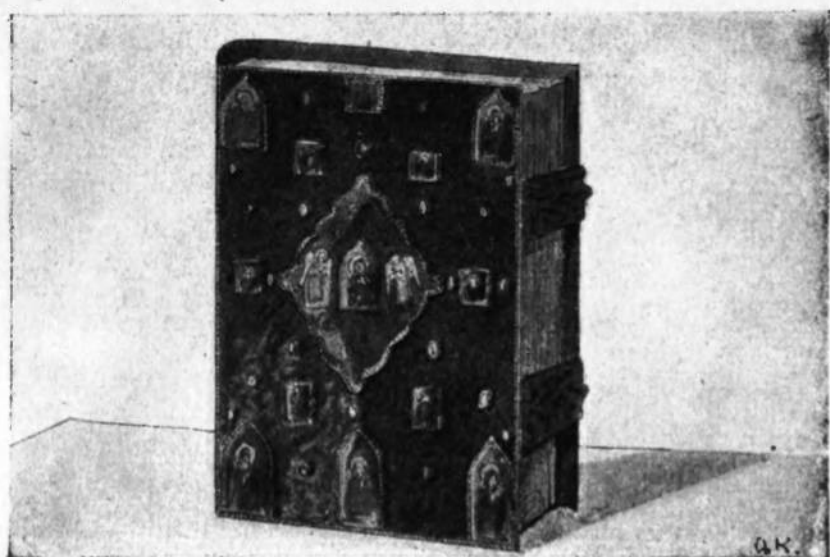
Нї, нїх то́, нї ко́ ли,

Тї, тїнь, тїс но,

Цї, па́ль ці,

Дї, дї ти, дї ра́,

Зї, зїль нїк.

євангеліє
се-волося,
ле-бадилє,
не-милине,
те-мите,
це-цєпати,
де-погрудє,
зе-галузе.

се, ко ло се.
ле, бі ле.
не, пра не.
те, ши тє, ви тє.
це, цєп-цєп-цєп!
де, га дє.
зе, мо ту зє.

яблоко,

ся луся та,

ся, ся жінь.

ля лял та,

ля, ляль ка.

ня не на,

ня, до ня.

тя талар,

тя, тї га ти.

ця водилця,

ця, кер ні ця.

дя дя дик,

дя, дя ку ва ти.

зя зять,

зя, зя блік.

ю
 ю на/к,
 сю, суди!
 лю, люлька,
 ню, нюхало,
 тю, тютюн,
 цю, цимницю,
 дю, гадюка,
 зю, на мотузю

Ю, ю ю на́к.

сю. хо ді́ сю ді́!

лю. лю́ фа,

ню. нюх.

тю. тю-тю-тю!

цю. ці́д я лі́ цю,

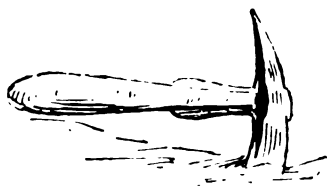
дю. га ді́о ка,

зю. на ха ба́ зю.

Українська азбука:

а, б, в, г, ґ, д, е, є, ж, з, п, ґ, і, ї.
 к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц,
 ч, ш, щ, ю, я, ь.

А, Б, В, Г, Ґ, Д, Е, Є, Ж, З, П, ґ,
 І, Ї, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У,
 Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я,

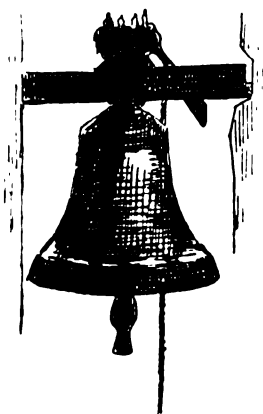
ДЖАЇАН джа ган

джа ган

дж. Дж.

джаган, сажжа, виджж, сажжа,
саджж, джж, сажж, сажж,
не іджж, сажж, сажж, сажж,
джж, джж, джж, джж,
зджж, рджж, бджж, бджж

ДЗВІН дз він

дз, Дз.

А, а, а. — Кó ти ка не ма́.
Е, е, е. — Де на́н ко́ тик, де?
У, у, у. — Мíн ку з'íв ма лу́.
І, і, і. — І снíть на не чі́.
О, о, о. — Не бу́ діть йо го́!
П, п, п. — Спí. ко́ ту́ сю, спí!

Зложені звúки на кінці слів.

лшт, віск, гість, масть, вовк,
верх, карк, жарт, корм, гудз,

черв.	корч.	горб.	борг.	жовч.
харч.	борщ.	верть.	марш.	шерсть.
поїзд.	кошт.	юхт.	гафт.	стовп.
бунт.	гимн.	зойк.	гульк.	горстка.

Пішу лист. Топиш віск. Іде гість. Бері масть і ма-
сті. Тато пішов у верх. Болить мені карк. Не говорю на
жарт. Черв найшов собі корм. Кость верг камінь на
горб. Не купуй нічого на борг, бо будеш мати довг. Ма-
ма зваріла смачний борщ. Свіснув поїзд і поїхав. Я не
бачив ще малп. Гульк, жаба скочила у став. Будемо
співати наш гимн. Вовк хіжа звирюка. Як тут багато
жовн! А який вони підняли зойк! Вилізеш на сей стовп?
Боїшся, що впадеши і набеш собі гудз? Не бійся! Колиб
лиш ціла кість. Вас горстка тут, а у селі дітий громада.

Писані великі букви.

Г. Григорій, Грину

Григорій. Гнатко. Гліна.
Грім. Гарна весна. Гнатко і

Григорій порпають ся у гліні коболоцвинтаря. Грімнуло на-
раз із усієї сили. Грім ударив у черешню. Густий град
почав сипати. Гнатко і Григорій пігнали що сили до хати.

И. И. Истик. Инышый.

И. И. Иордан. Иосиф.

Иньшый край —
иныйшый обичай. Йор-
дан ріка. Йосиф, Гна-
тко, Григорій — се
імена хлопців.

И. И. Шевченко, Ишбалын.

И. И. Ицурец, Ицтвці.

И. И. Иінева, Иелнжський.

Шрам. Шмат. Шко́да. Шшак. Шко́ла. Щи́гол. Щупа́к.
І́ дур. Щи́павка. Цви́нтар. Цви́т. Цви́ркун. Цвях.

Цвиту́ть цви́ти. Шша́ки, щигли і інші́ пті́ці ска́чуть
мі́ж гі́лями дере́в. Щупа́ки се вели́кі ри́би. Що́ си́не?
Що́ бі́ле? Що́ чо́рне? Що́ черво́не? Що́ соло́дке? Що́
гі́ркé? Що́ квасне́? Що́ ї́дять лю́ди? Що́ ро́бите в шко́лі,
а що́ в це́ркві?

п. П. Павло Прут

т. Т. Тона. Тетана

Ишени́ця. Плач. Пліт. Пті́-
ця. Ичолá. Прут. Прáти.
Ихáти. Прии́нати. Пчи́хати.
Плаксе́вий. Ткач. Тьма.
Тхі́р. Труд. Тлі́ти. Три. Тві́й.

Учи́тель. Ученик. Учени́ця.
Учи́ти ся. Дрова. Дно.
Дрі́т. Дві́р. Дба́ти. Дзю́б.
Дзе́нь-Дзе́лень!

у. У. Устемко. Улана.
д. Д. Денис. Дністер

Дми́трик.

Дми́трик весе́лий хлопчи́на.
Ходи́ть до шко́ли що́ дні́ни.
У шко́лі пи́льно вважа́є.
Пи́ше всі́ ви́прави, чита́є.

Вже́ він навчи́вся рахува́ти.
Ти́шить ся ба́тько і ма́ти.
Дми́трика лю́блять всі́лю́ди.
Учи́ть ся! Так! і вам бу́де.

ч. Ч. Черемоні. Чернівці.
г. Г. Гранат. Гамони.

Чві́рка. Чмі́ль. Чу-
ма́к. Чле́ни ті́ла.
Гі́нс. Гонт. Гни́л.
Гудз. Гра́лі.

л. Л. Левів. Лівовичі.

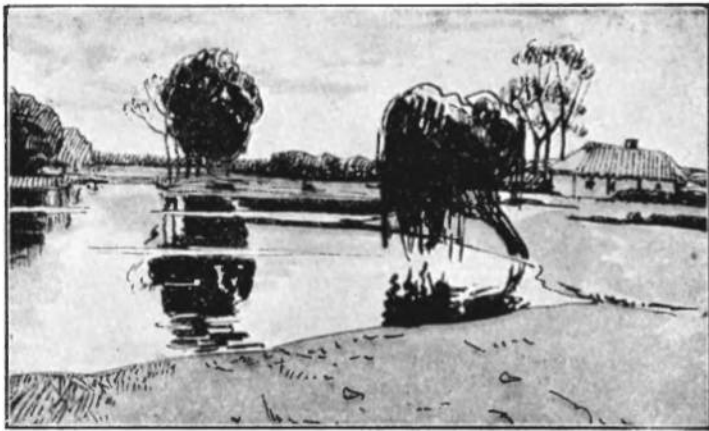
а. А. Андрій. Анна.

м. М. Максим. Мокрина.

Лев. Льві́ця. Льви́ня.
Льви. Льві́в. Ангел.
Адам. Анті́н. Андрі́й.
Мра́ка. Млин. Мня́ти.
Мча́ти. Мшити. Мло́їти.

Ставок.

Там гай зелений похилився. А он зза гаю виглядає ставок, неначе полотно. А верби геть понад ставком тихесенько собі купають зелені віти. Правда — рай?

<i>с. С. Семен, Степан,</i>	Слово. Смак. Сварка.
<i>є. Є. Єрусалим, Єлисавета,</i>	Світло. Сміх. Спів.
<i>є. Є. Євген, Єва, Евстахій,</i>	Сховати. Сніти. Ска-
<i>є. Є. Євкім, Євкім,</i>	кати. Сціпити. Спати.
<i>є. Є. Євкім, Євкім,</i>	Стелити. Світлиця. Є-
лена. Ева. Евген. Евстахій. Яворів. Ярослав. Яків. Якім.	русалим. Єлисавета. Є-

Мишка.

Тіхо, діти, тихо, ша!
Вибігло з норі миша.

Білі зуби, острі ушка,
Кусник гладкого кожущка.

Та чого ти так дріжиш?
„Бо я боязлива миш“.

о. О. Остап, Охрим.

х. Х. Ходорів, Хоростків;

н. Н. Наста, Неполоківці,

Олена. Ольга. Онуфрій.

Остап. Хрін. Хлон.

Хмара. Хвалá. Хвіля.

Хміль. Хлїб. Хрест.

Хто?

Ой, хóдить сон кóло вікóн, а дрімóта кóло плóта.
Питаєть ся сон дрімóти: „Де будéмо ночувáти?“ „Де хатінка теплénька, де дитінка малénька.“

Колисанка.

Спи, дитино, спи!

Очка зажмурі.

Мóжеш, рíбко, тíхо спáти,

Над тобóю тво́я ма́ти

Шéпче молитвí.

Спи, дитино, спи.

р. Роман, Ростислав,

в. В. Вижиця, Волинь,

б. Б. Березани, Борщів,

Ржа. Рváти. Ржáвити.

Ромán. Володимíр. Ві-

тáлій. Внук. Втóрок.

Владíка. Враз. Вдяч-

ний. Брáма. Брат. Бзи-

на́. Блуд. Благáти.

Вечір.

Сóнце вже сховáлось за висóкі гóри. Тíхо все дрі-
має: луг, дібрóва бóри. Дзвінóчок там чу́ти. Місяць не-
бом сяє. В лісóчку малénький соловéй сьпівáє. Вітрéць
протягáє. Потóчок шепóче. Яскрáво сі́яють зóрі сéред нóчн.

Смерéка засну́ла. Берéза дрімáє.

Вівча́р на сопілці сýмно ви́гравáє.

і. І. Іван, Урина,

і. І. Іти, Іхати,

к. К. Корнило, Каланш,

Іва́н. Ількó. Івашкó. Іва-

нівка. Їжа́к. Їда́. Їзда́.

Кре́йда. Ключ. Кмін.

Кні́га. Квас. Крук. Клин.

Праця.

Коваль у кузні молотом б'є, леміш кує.
 Столяр збиває скріню і стіл, гиблює піл.
 Рільник на полі з плугом іде, скібу кладє.
 Кождий працює. Хлопче, диві ся! Й собі до праці
 бері ся.

*ю. Юрко. Юлька,
 ж. Ж. Жидарів. Жуква,
 з. З. Зеновій. Зофія,
 ф. ф. Федір. Фрانی,*

Юрій. Юстіна. Юлька.
 Жнивá. Жнець. Жв́авий.
 Жм́урити. Жда́ти. Жд́ю-
 хати. Жбу́хати. Фляшка.
 Фльо́йра. Франц. Зруб.
 Збанок. Знак. Зрубáти.
 Зм́учити ся. Зба́вити. Зда́-
 ти. Згаси́ти. З'я́вити ся.

Маю́ очи, віко́нця. Ба́чу німи сві́тло со́нця. Ба́чу
 ха́ту, ліс і ніви. Ах! Який же я щасли́вий!

Маю́ ўши. Ні́ми чу́ю соловéйка і зазу́лю.

Чу́ю ко́жде сло́во, не́не, що промóвиш ти до ме́не.

Уста, маю́ як мали́ни. Говори́ти можу ні́ми. Але
 пе́рше все розва́жу, чи дурни́ці я не ска́жу.

Маю́ се́рце. Ним коха́ю я тебе́, мій рідни́й кра́ю!

Як ко́лісь вели́кий бу́ду, боро́нити тебе́ бу́ду.

Пчо́ли гуду́ть. Хло́пці до лі́са іду́ть.

Шпа́ки, щі́гли і сини́ці, ще й всіля́кі иньні́ пті́ці по
ги́лях дере́в гуля́ють і сьпіва́ють.

„Хло́пці, ході́ть до нас у до́брый час! І за ру́ки по-
бері́ть ся! Гра́йтесь, ба́втесь, веселі́ть ся, на морі́жку, між
цві́тками, разом з на́ми“.

Хло́пці іду́ть, мов пчо́ли гуду́ть. І не дівля́ть ся, що
ту́ча, чо́рна ту́ча немину́ча тя́гне, су́не. Грі́м гремі́ть,
земля́ дрі́жить.

На лі́с, на сад упав студе́ний град.

Ту́ча збі́же повали́ла і чере́шню розще́пи́ла!

Деж ті пта́шки му́ть сїда́ти й щебетати́?

Школя́р.

Під пахо́ю буквара́. Хто то йде́?
Наш школя́р. У руці́ олове́ць. Наш
школя́р молодече́ць.

Ті́хо в шко́лі сиді́в. Що пита́-
ли — умі́в. І писав і числі́в, га́рно
вірш говорі́в....

Тому́ півний та́кий наш шко-
ля́рик мали́й. Зна́є — не́ня за то
приголу́бить його́.

Вда́рив дзвіно́к у шко́лі. Ді́ти збира́ють ся, іду́ть.
Ві́терли чо́боти пе́ред поро́гом — вхо́дять.

Сїда́ють ті́хо у лавка́х і ждуть. Уві́йшов пан учи́тель,
Вста́ли, проговори́ли моли́тву. Сі́ли. Поча́ла ся на́ука.

Учи́тель гово́рить, ді́ти уважа́ють пи́льно на ко́жде
сло́во. Учи́тель пита́є, ді́ти відпові́дають го́лосно й ві́раз-
но. Учи́тель пи́ше на та́блиці, ді́ти відпи́сують у своїх
зши́тках. Учи́тель пока́зує образкі́, ді́ти пригляда́ють ся
ці́каво.

Що пів години вчать ся чогó їншого. Читають, пишуть, рахують і співвають гáрних пісень.

Діти люблять школу й радо спішать до неї.

Не забувають дома ані книжки, ані зшитків, ані пера — нічого. В школі треба мати все, що до науки потрібне.

По науці говорять, або співвають молитву і спокійно розходять ся домів.

Учися!

Учися, дитино, учися рибчино! Най розум не спить, не дрімає. — Наука — то штука. Без неї розпuka. Невчений, як темний блукає.

Як погода на дворі, вибігають школярі і бувають по полях, як під небом соколи.

То плетуть собі вінки, то співвають співанки. То уставлять ся до міри й машерують як жовніри.

Гей, нема, нема як нам, молоденьким школярám! Перó й книжка — наша справа, по науці — забава.

Петрусьо, коби здоров, гáрний прутик знайшов, застругав і кінць готівий. „Бувай, брате, здоровий! Й ти сестричко, прощай, бо я їду у гай, до зеленої діброви з товариством на лови!

А в діброві — хто то знає, що мене там чекає? Ой, чи заяць, чи медвідь? — Ти, конику, скорше їдь!“

Ой сніг, діти, сніг,
Вже не видно доріг,
Вже приснінана хата,
Півна снігу загата.
Вже приснінана хата,
Півна снігу загата.

Ану, хлопці, на бік!
Бо я йду на потік,
Та ще тягну санчата,
Утікайте дівчата!
Та ще тягну санчата,
Утікайте дівчата!

Як зійду на горі,
Як санчата попру
Та як пущусь стрілою,
Тільки коніть за мною'
Та як пущусь стрілою,
Тільки коніть за мною!

Ворона кашу варіла,
І на порозі студіла
Та діти свої скликала
І дітям своїм казала:

„Сходіть ся, діти, до куні,
Бо то вже каша, не крупи.
Бо то вже каша смачніенька.
Спішіть ся, кліче вас пенька“.

Тато. Мама. Дідо. Баба. Вуйко. Тета. Стрий. Стрійна.
Брат. Сестра. Первий брат. Перва сестра. Родичі. Діти.
Внуки. Своякі. Родина. Рідня.

Хата. Сіни. Світличка. Статки. Скриня. Комора. Пра-
ця. Добра година. Ангел божий. Сторожа. Згода. Вітчина.
Рідний край.

Розмова.

Діти мовлять:

Наша хатка невеличка, тільки сіни і сьвітлічка. Та вона́ нам веселенька, бо в ній господарить ненька.

Наша ненька господія. Чисті стітки, повна скриня. Заосмотрена комора, бо до праці нєня скора.

А як прийде зно́в година, занедужає дитина, — нєня, ніби́ ангел божий, біля неї на сторожі.

Научі́ нас, добра́ ма́ти, як тебе́ нам велича́ти?

Мати мовить:

В зго́ді жи́йте, пи́льно вчи́ть ся, до робо́ти вчас бері́ть ся, вітчини́ не забува́йте! Ось як мене́ велича́йте!

Маленькі сіни, ясна сьвітлиця, всюди чистенько так як годі́ть ся. Сту́кає в ві́кна_гру́ша крісла́та.

Се на́ша ха́та.

Дубо́ві ла́ви, з ясе́ня скрі́ня, бі́ле хова́є в ній госпо́діння. Ві́миті ві́кна, пи́сана сте́ля, бі́ла посте́ля.

При двéрех ми́сник із тари́лками. Цвѣ́ти паху́чі за обра́зами. Обра́зи зна́ю, всі́ до одно́го, хоч як їх мно́го!

Тро́йця, Спа́ситель і Бо́жа ма́ти, а там Миха́йло, оні́кун ха́ти. Сьвяти́й Мико́ла гляди́ть з під о́ка на нас з висо́ка.

Немо́в гово́рить: ти́ште ся, ді́ти! Ма́єте ха́ту єсть де сиді́ти. За ба́тька — ма́тір Бо́гу моли́ть ся і пи́льно вчи́ть ся!

Родина.

Батько, мати, братя, сестри —
Се моя родина.
Коли всі здорові в хаті —
То добра родина.

Батько, мати клопочуться,
Щоб нас приодіти,
Й прокормити. Ми вчимося,
Щобй щось уміти.

Батько каже: „Не дармуйте,
Беріть книжку в руки,
Бо тепер на світі тяжко
Жити без наук !“.

Хата.

Наша хата, мов у віночку стоїть собі в садочку.
Має світлицю, алькір і сїни, гарно вибілені стїни.
В світлиці скатерткою накрита скриня. Там одѣжу
і біле ховає господїня.

При двѣрех писаний мисник і різьблена полиця. На
них миски, тарілки і всїляка посуда міститься.

Понід стїни дубові широкі лави довкола.

На стїнах образи: Христос, Богородиця, Микóла і
Юр, що гострим списом пробиває смóка. А, Трóйця пре-
святá глядїть на свїт з висóка.

Воні бачать кождий крок, кожде слóво чують. Як
ми чéмні — тїшать ся, а як нї — сумують.

Корóви. Кóнї. Волї. Вівці. Кóзи. Баранї. Цапї. Без-
рóги. Кúрка. Когút. Кúри. Гúска. Гусáк. Гúси. Кáчка. Кá-
чур. Качкї. Гóлуби. Їндики. Пес. Кіт.

Де живуть сї звїрята і птиці? Як воні виглядають?
Чим годуємо домашні звїрята? Який хосén маємо із до-
мáшних звїрят, і з дрóбу?

Баранчик.

Над рікою оболоне
зелене.

„Ході, ході баранчику
до мене“.

Ой не міжу, мій хлопчику,
не міжу.

Чи не бачиш? Я тут стада
сторожу.

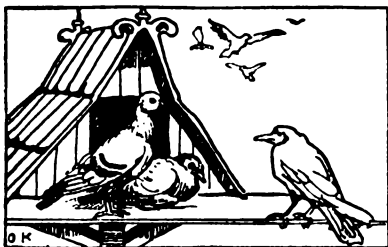
Та як сонце сховається
за гори,

Тоді прийду до твоєї
комори.

Тупну ніжкою й заблєю:
бе-бе-бе!

Ой прийшов я на забаву
до тебе.

Господар голуби годую. Бачить се галка і так собі міркує!
„Чому ж би й мені не скушати пшениці, як домашні
птаці?“

Полетіла докола подвіря, на-
збирала всілякого піря і в пірс
чуже прибрала себе.

Наїла ся, ще й лізе в голуб-
ник і як голубка пробуде вор-
котати.

По голосі голуби галку пізнали, підняли крик. Нуж
бїти, клювати, нуж гнати!

Ой доле! Прогнали галку
геть далеко на поле.

А тепер і галки своїї се-
стрі не пізнали, її екубали, ку-
сали, від неї утікали...

Чи треба тобі було, галко
небόго, піречка чужого?

Місто.

„Вбери ся гарно, поїдеш зо мною на торг!“ — сказав
одного разу батько до свого сина Василя.

Господи! Як утішив ся Василь!

Цілу дорогу не давав батькови спокою. Питав: куди
вони їдуть, коли зайдуть і де з кіньми стануть? Приїха-

ли... Глянув Васіль, аж там така височénна вежа, що кінця їй не відно.

„Се ратуш“, — каже батько“ — а на вежі годинник. Він видзвонює години, щобі ціле місто чуло.

В ратуші на горі громадський уряд, а на долині крамниці.

Площа довкола ратуша — се рíнок. Довкола рíнку високі домí. Здовж них хідникí, — широкі й глáдкі. — Біля хідників лiхтарні.

Васіль ходів із батьком усюди. Оглядав склепові вікна, півні всіляких предметів: книжок, начиння, одягів, забавок. Був у церкві. Бачив школи і такі домí, де мешкають жовніри... Се касарні, — пояснив йому батько.

По улицях було гáмірно й глiтно. Їхали всілякі возí й візкі. Лiуди поспiшно переходили з у́лиці на у́лицю. Иноді переїздів довжéзний віз — без кóний. Гонів сам по зелiзних шинах. — Се тра́мвай. — пояснив Василéви батько. Гонить ним елeктрика, абó громовина; та самá сила, що під час бyрі грóмом бe в дeрева й вeжі. Нeю такóж освiчують мiсто.

Васіль дякував батькови дyже, що взяв його до мiста.

Він оповiдав своїм товаришам, як там цiкаво жити. Але мамi сказав на yxo: „Наше село гарнiйше“.

„Бо ти тут рóдив ся, сiнку“, — відповіла мати. — „Тут проживають твої рóдичі й рiдня. Чоловікови найлюбiйше його рiдне мiсце. Він привiк до ньогó від дитини.“

Селó. Мiсто. Торг. Торго-
виця. Вежа. Ратуш. Годiн-
ник на вежі. Площа. Рíнок.
Повeрх. Лiхтарня.

Кáмениця. Касарня.
Тра́мвай. Елeктрика.
Рiдне мiсце. Сeла й мiста.
Рiдний край.

Як весною в нашім гаю
 Солов'ївки засьпівують,
 Як кругом запахнуть цвіти,
 Ясний місяць як засьвітить,

Вітер зашелоще в борі,
 А на небо вийдуть зорі —
 То, їй Богу, що не знаю,
 Чи я на землі, чи в раю!

Горід. Долина. Річка. Філя. Рібка. Небо. Сонце. Птах. Гилі.
 Мотіль. Снека. Біле. Вода. Піт. Тіло. Котіти. Філі. Рібка грає.
 Заглядати. Сьпівати. Буяти. Бояти ся. Скидати. Скакати. Обпо-
 локати. Сінїй. Ясний. Наш.

Річка

За горідом по долині,
 Котить річка філі сінї.
 В ясных філях рібка грає,
 З неба сонце заглядас.
 Птах сьпівас на гилї,
 І бувають мотилї.
 Наша річка недалєко,
 Небою ся тебе снеко.
 Скіну біле, в воду скочу,
 З ноту тіло обполочу.

Стоїть дитина над рікою. На
 рібку киває рукою:

„Ой вилїзь, рібонько, з водї,
 до мене грати ся ходї!“

А рібка каже: „Годї мїла!
 Нам жити без водї не сіла.
 Як ти буваєш у гаю, так я у
 філях гуляю“.

Солов'їко. Голос. Пісня. Книжка. Рік. Маї. Книжочка. Ка-
 зочка. Вірш. Сьпівати. Любіти. Навчіти ся. Писати. Прочитати.
 Маленький. Гарненький. Гірний. Чудовий. Здоровий.

Соловейко.

Солов'їку маленький,
 В тебе голос гарненький!
 Засьпівайже менї, }
 Бо я люблю пісні. } **повтори!**

Як навчу́ся писа́ти
І на кни́жці чита́ти,
То на дру́гий рік в ма́ю } повтори!
Я тобі прочита́ю.

Прочита́ю з книжочо́к
Кілька га́рних казочо́к
Та ще й вірші́ чудові, } повтори!
Як будемо́ здоро́ві.

Хлопець і Ластівка.

Хлопець каже до ластівки:

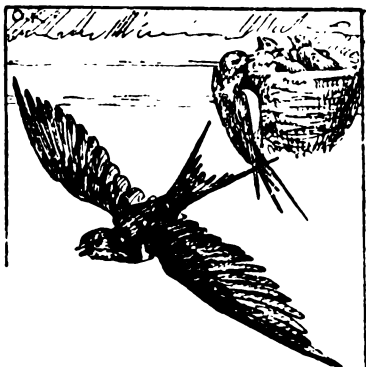
Люба ластівочко, мійлий пташку
мій! Ти мене не кидай, не лети в вирій.

Ластівка відповідає хлопцеві:

Дитино! Не радо кидаю я вас!
Зима наступас. Недобрый то час.

Ні зёрна не видно, не чути мушок.
Спить лёдом накрітий наш чистий
ставок.

Я мушу летіти у теплі краї. З
весною поверну співати тобі.

Метелик.

Мій метелику любенький! Як щастить
тобі? Увесь день ти, моторнёнький, літаєш собі?
„Зелень лу́гу, блёскіт неба — з того ра́-
дий я. Запах цві́тів — все, що треба, —
пожива моя“

Великдень.

Вели́кдень — се вели́ке свя́то. Воно́ прина́дас з весно́ю.

Тоді розвива́ють ся дере́ва і цвита́ть пе́рші кві́ткі.

Та́то, ма́ма, бра́тя, се́стри, на́ші сусі́ди і всі́ лю́ди з се́ля
вбира́ють найга́рнійшу о́дїж і спі́ша́ть до це́ркви.

Там спі́ва́ють: „Хри́сто́с воскресе́!“ Дзвони́ безнаста́нно дзвони́-
ня́ть, а на́ш кова́ль, що служи́в ко́лісь у ві́йську, стрі́ляє з мози́рів.

По службі божій сьвященик сьвятить Паску і всіляку їншу їдґу, що її вінесуть господїні в новеньких цебричках і нецках.

Сьвященик іде і крїпить сьвяченою водою, а на́рід сьпівас: „Христос воскрес!“

Із сьвяченим розходять ся люди по домах, щобі розговіти ся.

Батько й ма́ти дїлять ся з на́ми сьвяченим яйцем і бажають нам, щобі ми рослі здорові, чємні й мудрі.

Ми цїлуємо рідичів у рүку і про́симо Бóга, щобі як найдóвше нам прожїли.

Опісля молодїж іде під цєркву, щобі виводїти гагїлкі.

Дівчата беруть ся за рүки, їдуть довкóла цєркви хоровóдом і сьпівáють: Зельмана, Зайчика й Жучка. Хлопці виводять вола.

Гарно у нас на Великодні сьвя́та!

Лан. Ні́ва. Морґ. За́гін. Борозда́. Межа́. Жїто́. Пшени́ця. Ячмі́нь. Овє́с. Прóсо. Зб́іжє.

Жїтний хлї́б. Пшени́чна Па́ска. Ячмі́нна ка́ша. Вівсяні пля́цки. Пшєня́на ка́ша. Барабо́ля. Бу́льба. Мандибу́рка. Картóпля.

Кукурудза. Мамалї́га. Лємї́шка. Кулє́ша. Коню́шиня. Лє́нча. Ві́ка. Трава́. Па́ша. Бі́б. Горóх. Буракі́. Гарбузі́. Ді́нні. Огі́рки. Якє́ зб́іжє сїють у нас? Які́ яринні́ садять? — Яка́ в нас па́ша? Як у нас працюють на по́ли?

Ті́штесь ді́ти!

Ті́штесь ді́ти! Дав Бог жні́ва! Зародї́ла зб́іжє ні́ва: жїто́. грє́чка і пшени́ця. Будє́ хлї́б і палані́ця. Будє́ ка́ша й барабо́ля. А все, ді́ти, з то́го по́ля. З то́го по́ля батьківськóго, де по́лїлось по́ту мнóго.

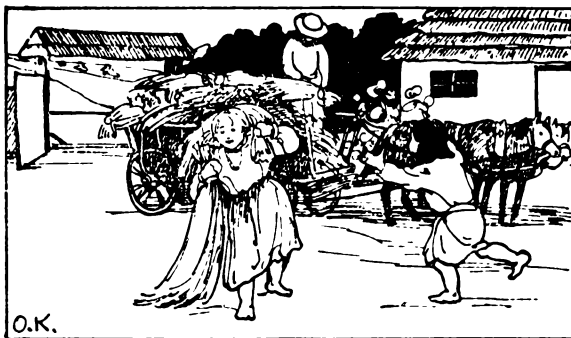
Бо на сьвітї хочеш жїти? Мўсиш, б́ратчику, робїти!

Дї́ти. Бра́ма. Та́то. Сно́пі. Ві́з. Ворóта. Стодо́ла. Ка́рий. Кі́нь. Ха́та. Бі́гти. Їхати́. Котї́ти ся. Ста́нути. Припа́сти. Носї́ти. Скла́дати. Пома́гати. Сидї́ти. Господаре́ський. Повóли. Пру́, гов! Нуж! Якже?

Господарські діти.

Біжать діти до брами.
„Іде тато з снопами!“
Віз кóтить ся повóли
Від воріт до стодóли.
„Пру, гов, карі!“ Кóні ста́ли,

Діти до сно́пів припа́ли.
Нуж носіти, нуж скла́дати,
Кóжде хóче помага́ти.
Якже в хаті їм сиді́ти?
Та ж се господа́рські ді́ти!

Рі́льник. Купе́ць. Склепа́р. Ме́льник. Рибáлка.
Краве́ць. Шве́ць. Ткач. Кушні́р. Столя́р. Колоді́й. Кова́ль.
Шлю́сар. Тока́р. Бóднар. Рима́р.
Свяще́ник. Учи́тель.
Ві́йт. Піса́р. Асе́сор. Польови́й. Грома́дський післа́нець.

Хлі́бець. Ма́сло, Ді́ти. Ра́дість. Очи. Робóта, робі́тнька. Ру́ки.

„Хлі́бець, хлі́бець питльо́ваний, ще й
ма́слом посма́рований!“ — весе́ло клі́чуть
ді́ти, аж ра́дість в оці́ свѣ́тить.

А чи ви чу́ли, ді́теньки, скі́лько пішло́
робі́тньки, за́ки той хлі́б уда́в ся, до ва́ших
рук діста́в ся?

Найпéрше плуг стерню́ ора́в, при скі́бі скі́бу рівно клав,
а боро́на ході́ла, ті скі́би скоро́ді́ла.

Як жайворон злетів з гнізда, з сівнею вийшов тут газда.
Він зерно в землю кинув в щасливую годину.

То зерно вкорині-
лось. Зійшло й за-
зеленілось. Дощі
перепадали. Пше-
ницю піднімали.
І віросла пше-
ниця та, немов шу-
вар буйна, густа.
Аж подивітись
міло, так поле за-
родило.

Жнива. Коса. Роса. Женці. Серп. Сніп. Коня. Тиждень. Шопя.
Ціп. Тік. Зерно. Висохати. Жати. Лежати. Зложити. Встелити ся.
Живо, хутко, скоро, борзо. Мізерно.

Жнива.

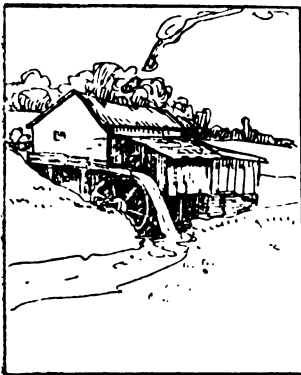
Прийшли жнива.

„Косі-коса, поки не висхла роса!“.

Гей, ви женці жніть живо, бо дав Бог гарне жниво!

Ой жнуть жонці. Серпий блищать. На полі скрізь снопи ле-
жать. Снопі зложили в копи. За тиждень — вій! до шопи.

А в шопі ціпом: грим і грим! Встелівсь тік зерном золотім.
Гей зернож то, гей зерно! Не буде в нас мізерно!

Почув се млин над річкою.

Він став гудіти нічкою, він став гу-
діти в дніну, молоді без упину.

Змолів мукі білесеньку, питльовану,
дрібнесеньку. — А як неклі хліб мати, —
не треба вам казати.

Так знайте, діти, скільки мук, заки
діставсь вам хліб до рук. Се праця не-
абияка!

Шануйтеж, діти, рільника!

Дуб. Бук. Граб. Береза. Осика. Вільха. Листові дерева.

Сосна. Смерека. Кидріна. Модрина. Чатинні дерева. Ліщина.
 Терен. — Малини. Ожини. — Сувиці. Афини або черниці. Гогодзи.
 Гриби. Губи. Ідомі гриби і губи. Тріїні гриби (морімухи).
 Мох. Трави. Патороть. Цвіти. — А є у нас ліс? а які де-
 рева, корчі, ягоди і гриби ростуть у нас?

Принесіть завтра до школи всіляких цвітів!

Лис і слимак.

По дорозі у
 Львів, лис слима-
 ка узрів.

„Гей! слимаче!
 — каже, небіже!
 Чи ти до Львова.
 може?”

„Таже так!“ —
 відповів лісовий
 слимак.

А лис на те:

„Говорене пусте. — Де твої ноги? — Завертай з дороги!“

„То не мій звичай, брате з дороги завертати. Заложім ся
 довгохвостий пане, хто у Львові скорше стане?“

А вкөж, що я!“ — Каже лис до слимака. — Ти лізти мені
 цілу днину. А я за одну хвилину, коли тільки схочу — скочу.
 Ну рушайже з місця, слимаче, брата, а я лягаю дрімати.“

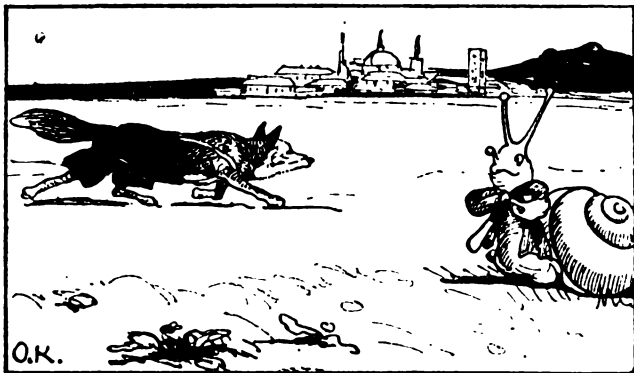
І простяг ся у траві.

Під вечір лис пробудив ся, пригадав заклад із слимаком. Виль-
 нув хвостом, і—нуж скакати! Скакати, підбігати, до Львова поспішати.

Пересадив кладку, прибіг під Личаківську рогатку.

Глядять,— аж там слимак із своїм дімком на хребті преспокій-
 нісенько сидить.
 Ще й виставив
 роги посеред до-
 роги, голівкою ма-
 хає, словами про-
 мовляє:

„Не той скорий, у
 кого довгі ноги, а
 той хто спішить ся
 до дороги!“

Загадка.

Батько питає сина:

Що то за дерево, що має дванайцять галузей а на кожній галузі по чотири вітки, а на кожній вітці по сім листків?

Син подумав хвилину і мовить:

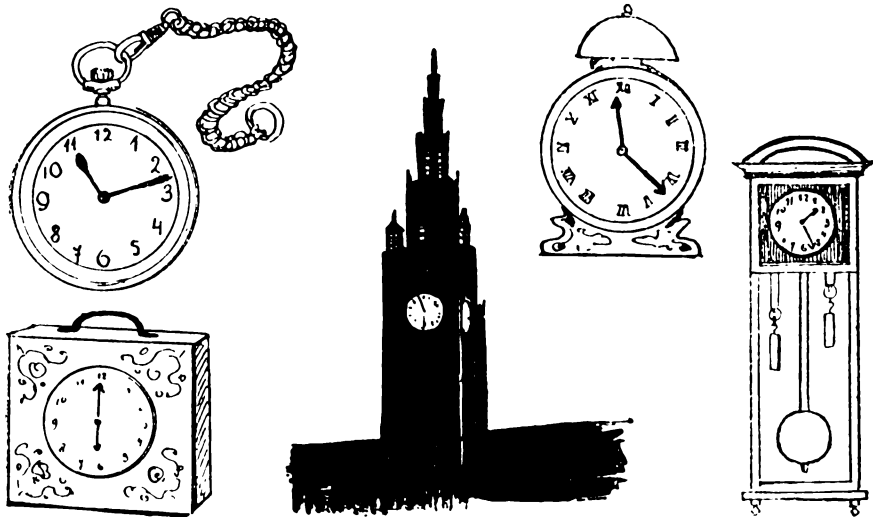
Дерево — то рік. Дванайцять галузей — то дванайцять місяців. Чотири вітки на кожній галузі — то чотири тижні у кождім місяці. Сім листків на вітці — то сім днів у тижні.

Воні називають ся: Понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя.

Тату, як називають ся місяці?

Місяці, синку, називають ся: січень, лютий, марець, квітень, май, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад, грудень.

А всі воні призначені до праці, бо чоловік мусить безпестанно працювати, щоби придбати собі хату, одіж і поживу. Без книжок і часописий, без образів і музики також годі йому обійти ся.

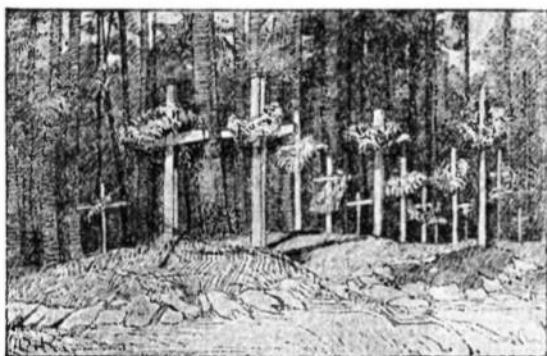
Годинник.

Маємо всілякі годинники: стінні, столові, кишеньові, вежові і такі, що будять нас. Будильник доти тарахкотить, поки чоловік не встане і не застановить його.

Загадка.

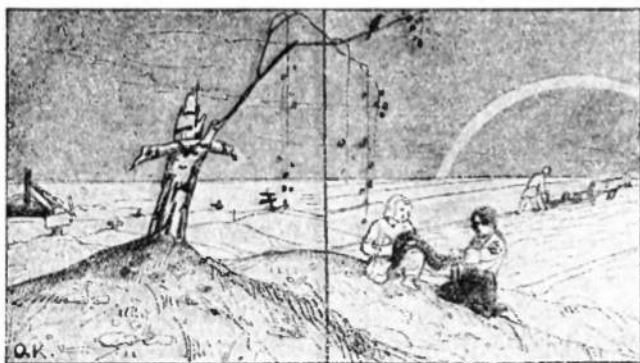
Не їсть, не пє, а ходить і бє. Скажіть, діти, що се є?

Роки: 1914, 1915, 1916 і 1917. Потік. Хата. Дим. Край. Гробі.
Гóre. Мóre. Бог. Час. Руїна. Добро. Щастє. Україна. Прийти. За-
багрити ся. Розліти ся. Кінути. Починати. Господарити — газ-
дувати. Орати. Будувати. Добувати. Великий рік. Людське горе.
Добрий. Далєко. Широко. Наново.

Прийшов великий рік
Забагрів ся потік,
Пішли хаті з димамн,
Покрів ся край гробамн,
Розлілось людське горе
Далєко, ширóко як море.

Та Бог не кине нас.
Пічнємо в добрий час
Наново газдувати,
Орати, будувати.
Добудемо з руїни
Добро і щастє України!

Зелений гай, широка нива,
В збіжях могила мовчалива,
А на могилі хрест сьвятій,
Лежить там жовнир молодий.

Колись в далекій сьвіт ходів,
Краю і віри боронів.
Гей, не одну він бачив бйтву!..
Пригні коліно, змов молитву!

Дзвін. Храм. Сорочка. Ніги. Порох. Сёрце. Діточкі. Господь.
Хліб. Сіль. День. Урожайність. Поле. Сні. Рідичі. Рідня. Здоров-
ле. Бог. Добрó. Край. Дзвоніти. Чүти. Клікати. Спішити ся. Вóп-
рати. Обтрясати. Нести. Подякувати. Моліти ся. Дати. Побачити.
Недільний. Божий. Біленький. Невинний. Ясний. Тёплый. Рідний.
Він. Мій. Наш. Ваш. Бам-бам!

Як дзвонить дзвін, недільний дзвін:
Бам-бам! Бам-бам! Бам-бам!

Чи чуєте? Мов кліче він:

„Спішіть ся в Божий храм!“

Вберіть біленькі сорочки, з ніг по-
рох обтрясіть.

І чисті сёрця, діточкі, до Господа
несіть.

Подякуйте за хліб, за сіль, за ясні
тёплі дні, за урожайність ваших піль,
за ваші тихі сні.

Моліть ся:

Родичам, рідні здоровля Боже дай!
І дай побачити мені в добрі мій
рідний край!

Сьпіванка.

О Боже, мій сьвітє,
Який ти добрий дітям:
Ти дав їм голосóчок
До красних сьпіванóчок.

Воні собі сьпівáють,
Як соловейко в гаю,
Як ластівятко в стрісі,
Щиглятко на горісі.

О Боже, мій сьвітє,
Який ти добрий дітям:
Даєш їм голосóчок
До красних сьпіванóчок.

Івась був хóрний і не виходів із хати.

Сидів при вікні і дивів ся. Відїв подвірє, стáйню, стодóлу і сад.

„Тату, що там є за нашим садом?“.

„Поля, ліси, оболоня“.

„А далі?“.

„Далі йдуть знов села, міста і місточка“.

„А далі?“.

„Далі є Львів, столиця нашого краю, такє велике місто, де мешкає намісник, то є заступник нашого цїсаря.“

Там є також найвисші наші школи, всілякі товариства, там мешкає митрополит.

„А далі?“ — питаєть ся Івась.

„Далі йдуть знов села, міста, ріки, долинні, ріжні краї і на-
роди, а вкінці Відень, столиця нашої держави.“

Там проживає наш цїсар Карло. Він панує над всілякими
краями і народами.

Наш український на́рід є щіро прив'язаний до свого краю
і держави. В потрібі він готовий за них навіть житє своє віддати.

Вечерниці.

Як будеш чємна — сказала ма́ги до Олєнки — то возьму
тебе на вечерниці.

„А що то вечерниці?“.

„Се такі східини. Одні сьпівають, грають, відчитують, або з
голові говорять гáрні вірші, а другі сидять в лавках і слухають.
Завтра на вечерни́цях поминáтимем Тарасá Шевчєнка“.

„Того в великій ша́нці і в кожусі?“.

„Так дитино. Хоч він ходів, як селянін, але писав такі
гáрні й мýдрі вірші, що кра́щих ніхто не написав би. Він тяжко
тернів, бо у своїх віршах представив кривди нашого народу“.

Олєнка задумала ся, а дáльше поцілувала свою ма́му в ру-
ку й ка́же.

„Я все буду чємна, тільки прошу мене́ взяти на вечерни́ці
в честь Тарасá Шевчєнка“.

Гимн.

Боже, ти з опіки свої
Цїсаря не выпускай.
Най з Його руки благої
Щастє поплине на край.

Предківську Його корону
Захистім від ворогів,
Австрії й Габсбургів трону
Долю Бог на віки сплів.

Австрії й Габсбургів трону,
Долю Бог на віки сплів.

